



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Consolatio Desperantium, Seu Conciones De Magna Dei  
erga Peccatores serio poenitentes, comitate**

**Bosquier, Philippe**

**Coloniae, 1617**

Concio Dvodecima.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56142](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56142)

Igitur maesti este animo, o Christiani, pro virili parte, totoque molimine in huius excellentissima virtutis misericordiae exercitium incumbite. Imitemini bonum illū patremfamilias, illius erga filium suum prodigum clementiam vobis ob oculos proponite, ne propter voluptatulam, quae comes est vindictae, cruces animabus vestris perpetuas in hac vita adiungatis, & in alia tormenta & cruciatus sine fine duraturos vobis desponseris.

### CONCIO DVODECIMA.

*Graec.* Thema. Καὶ ἐσπλαγγίσθη.

*Vulgata.* Et misericordia motus est.

*Syriaca.* Et misertus est eius.

Factā breui repetitione, prout fert mea consuetudo, praecedentis sermonis, talis fuit propositio.

- |                              |   |  |
|------------------------------|---|--|
| Dicemus<br>hodie-<br>no die, | } | I. Quod mirum in modum conducat anima, & quomodo si quis misericors sit. & in pauperes largus & beneficus. Quod etiam corpori conferat, bonorumque temporalium multiplicationem adferat. |
|                              |   | II. Quod commodum hoc sit & salutare in mortis articulo, & post mortem.  |
|                              |   | III. Inuestina contra Christianos pietatis expertes & auaros, unde fit ut tales existant.  |
- Aue.

I.

QVOD MIRVM IN MODVM CON-  
ducat anima, & quomodo, si quis misericors sit. &  
in pauperes largus & beneficus. Quod etiam corpori  
conferat, bonorumque temporalium multi-  
plicationem adferat.

Paulus



**P**aulus Apostolus, magnus ille gentium Doctor, ad pedes Gamalielis cognitione scripturarum quantum ad Iudaismum imbutus, & postea instructus in tertio cælo ad pedes Iesu Christi Crucifixi, quantum ad Christianismum, magnificis laudibus pietatem effert, quamvis paucis verbis dicens: *Corporalis exercitatio ad modicum utilis est; pietas autem, ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futura. Fidelis sermo & omni acceptione dignus.*

1. Thim. 4.

Nunquid insignis pietatis hæc laus est, quod eam omnibus corporalibus exercitijs anteponat? Quod ad omnia utilis sit? Quod sit ambi dextra? Quod in omnibus non secus ac vinum, vt sic loqui liceat, vel butyrum omni prodest condimento, adiumento homini sit? Quod contra maleficia venena valeat, & morbos omnes ad instar herbæ moly, per Homerum laude ornata, per Mercurium iuuet, & sic appellatæ, *πρόσ τὸ μολύνει τὰς νόσους*, hoc est, à sedandis mitigandisque morbis? Quod Dominus Deus huius virtutis studiosis & cultoribus duplicem remunerationem promiserit, temporalem & æternam? Quod huius virtutis laudes & encomia (ne quis Apostolum vel sine deliberatione, vel certè hyperbolicè locutum arbitretur) quasi sigillo quodam munire voluerit, & illud adiungere: *Fidelis sermo & omni acceptione dignus?* Nescio quid de hac virtute dici possit aut plenius aut magnificentius. Hæc laus sufficiens est, qua animi sublimes & erecti, ad eam amplectendam omni contentione concitentur.

Plin lib. 25. cap. 40.

Cæterum quia nobis cum his sermo est quibus nec laconismus sufficit, nec sola verba, nisi etiam quæ dicimus rationibus stabiliamus. Hodierno die aliquid adhuc paraphrasticè hac de re differemus. Scio quosdam hæc interpretari de pietate erga patrem & matrem cui longævam vitam promisit Dominus super terram. Alios (& hi optimè) hæc exponere de pietate erga Deum, de religione & cultu Dei, de timore & reverentia ei debita, quæ est fundamentum & complementum omnium virtutum ac bonorum omnium



Iſa. 33.

ſcaturigo. *Pietas ad Dominum theſaurus tuus.*

Alios denique hæc intelligere de miſericordia etiam erga proximum, eo quod Dominus Deus vel maxime opera miſericordiæ nobis velit eſſe commendata, immodò proteſtatur ſibi ipſis ſacrificijs eſſe gratiora, & ſecundum huic vulgarem loquendi modum, etiam Deus bonus vocatur & pius, hoc eſt miſericors & adiutor, Plebs etiam græca utitur hoc vocabulo *ἐλεησύν*, quo miſericordia ſignificatur. Quia igitur iam ſimplicem populum inſtruimus, eiq; prædicamus, popularem ſequemur interpretationem, dicemusq; quod pietas in quam tot laudes congerit Apoſtolus, ſit pauperum compaſſio, & quo eis ſuccurrimus, ſubſidium.

Nunquid ſecundum D. Pauli ſententiam, eleemoſyna vobis orandi exercitio aut ieiunandi, (non quod velimus hic more hæreticorum orationi aut ieiunio obſtrecare) præferenda videtur? Nam impimis minori diſpendio oratur, leguntur roſaria, ſeptem Pſalmi pœnitentiales, vigiliæ mortuorum, nec ob hoc quis in ſuis facultatibus ruinam accepit, nec inde aliquod corporale ſubſidium in pauperes dimanat. Multis opulentiſ & diuitibus roſaria ſunt, familiaria & precum pijs libellis communiter ventur, (conſuetudo equidem pulchra & laudabilis ſi ſuis comitibus ſtiparetur,) ſed qui manum pro pauperibus maſupio apponant rariffimi ſunt. Sed, ô miſeri, quid veſtris eget Dominus cuiusmodi deuotionibus? Quid eget vitulis labiorum veſtrorum ſeu orationibus? Iſa. 1.

*Quo mihi multitudinem victimarum veſtrarum dicit Dominus? plenus ſum.*

*Pſal. 49. Non accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos.*

*Quoniam mea ſunt omnes fera ſylvarum iumenta in montibus & boues.*

*Si eſuriero non dicam tibi, meus eſt enim orbis terrarum & plenitudo eius.*

Ecquid veſtris indiget ieiunijs ſi ab omni humanitate, remoti in proximos fueritis immiſericors.

*Vide Io. Heſſel in in 1. ad Thim. 4.*



recordes? Quid accrescit ei si macilentiores fueritis? An putatis cerebri vauitatem, stomachorum inaninum latratum, facierum ad instar ceræ virgineæ, pallorem, aut genuum infirmitatē placere altissimo? Aut ei cordi esse, existimatis, si ab omnibus hominibus tanquam viucentes martyres habeamini? Ei grator esset, & acceptior vnica eleemosyna, pauperibus erogata, omnibus istis, non quod vt nouatores, velim hic carnis macerationem & stimuli carnis per ieiunium compressionem obliquè perstringere.

Deinde quis nesciat plerosque esse, qui ieiunent quidem, sed sine ita in reatione, sed, vt tanquam Pharisæi ab hominibus videantur? Quidam etiam ieiunant, fateor, sed per modum medicinæ, ac diætæ, quia nimirum, præcedentis diei crapulam necdum edormierunt & exhalant. Ieiunant nonnulli, ita est, sed vt, dum corpus macie extabescit, gracilescit, macrescit, fraudantq; genium, turgescat marsupium, vinum panemque suum conseruent. Ieiunant & alij, potissimum virgines paellæ, sed ne tanto sint robore, tanto robore, tam crasso corpore: sed extenuato ad instar iunci gracilis, facie pallida, & quem vocant Dominarum, colore.

Orat quis persèpè, Deum laudat zelo ardentissimo, sed quid inde? quid in pauperes redundat emolumenti? Eleemosyna verò nusquam est infructifera, & ex ea ad multos manat vtilitas, ad recipientem eam imprimis, & ad regentia Christi membra: Deinde ad largitorem multis & varijs modis. Ad hæc eleemosyna est orationis & ieiunij condimentum: quod verum est si quod ori subitahis ieiunando, in refectionem pauperis conuertas elargiendo. *Bona est oratio cum ieiunio, & eleemosyna, magis quam thesaurus auri condere.* Dicebat Angelus Tob. 12.

Quam præclara magnus ille Papa S. Leo huius nominis primus, de hac re in hunc modum disse-

*Tob. 12.  
Leo ser. 2.  
de ieiun.  
decimo  
mensis.*



*Ieiunium nostrum misericordys pauperum subpleamus. Impendamus virtuti, quod subtrahimus voluptati. Fiat refectio pauperis, abstinencia ieiunantis.*

Faciamus ut S. nosser Bernardinus adhuc puer, cū etenim aliquando deficeret panis, (vt plerumq; etiam diuitibus contingit) nec posset eius nutritrix pauperibus eleemosynam largiri, suam accedebat materiam, eamq; hunc in modo alloquebatur. O mater, tera. *Demus pauperibus, quod mihi in cana præsaretur.* Nimirū potius optabat, sua priuari præbenda, quam pauperes sua defraudarentur eleemosyna.

Nos illud in pauperes conferamus, quod dum ieiunamus consumēremus. Hoc à nobis exigit Dominus Deus, nihil vtilius quam hoc facere, homini nihil conuenientius. *Conueniens homini est, hominem seruare voluptas.* Hoc unguentum demulcet, si non caput Iesu Christi Domini nostri, saltem eius pedes, qui pauperes sunt. Unguentum est, quo melius aut pretiosius non inuenitur teste Bernardo. *Bonum est unguentum contritionis, ait, quod de recordatione peccatorum conficitur, melius deuotionis, quod fit de recordatione beneficiorum Dei. Porro utrumque vincit unctio pietatis.*

*Bernard.*

Ut oleum supernatat omnes alios liquores, ita eleemosyna orationi præstat, ieiunio, contritioni, deuotioni. Sic quippe de charitate B. Apostolus: *Nunc autem manent Fides, Spes, Caritas, tria hæc: maior autem horum est Caritas.* Ac si apertius dicat: bonæ quidem sunt hæc omnes virtutes, sed tamen harum mater est Caritas, quæ opera misericordix exercet, quæ effusè profert eleemosynam: eleemosyna siquidem græcè, perinde sonat ac latinè misericordia, & quod illi eleemosynam, nos misericordiam vocitamus. In quam id potest quadrare, quod de forti muliere scriptum legimus: *multa filia congregauerunt diuitias: tu supergressa es vniuersas:* Vnicuique virtuti suus fructus inest, sed nullus tam copiosus, vber & amplius, quam misericordix. *Pietas ad omnia valet.* Hæc quidem in genere dicta sunt, nunc in particulari quantum animæ vtilitatis ac corpori adferat, immò vt

*1. Cor. 13.*

*horum est Caritas.* Ac si apertius dicat: bonæ quidem sunt hæc omnes virtutes, sed tamen harum mater est Caritas, quæ opera misericordix exercet, quæ effusè profert eleemosynam: eleemosyna siquidem græcè, perinde sonat ac latinè misericordia, & quod illi eleemosynam, nos misericordiam vocitamus. In quam id potest quadrare, quod de forti muliere scriptum legimus: *multa filia congregauerunt diuitias: tu supergressa es vniuersas:* Vnicuique virtuti suus fructus inest, sed nullus tam copiosus, vber & amplius, quam misericordix. *Pietas ad omnia valet.* Hæc quidem in genere dicta sunt, nunc in particulari quantum animæ vtilitatis ac corpori adferat, immò vt

*Proverb.*

*31.*

*multa filia congregauerunt diuitias: tu supergressa es vniuersas:* Vnicuique virtuti suus fructus inest, sed nullus tam copiosus, vber & amplius, quam misericordix. *Pietas ad omnia valet.* Hæc quidem in genere dicta sunt, nunc in particulari quantum animæ vtilitatis ac corpori adferat, immò vt

viam



viam seruat & præmuniat ad bona fortunæ acquir-  
renda, ostendamus.

Primò igitur hominem à futuris peccatis præser-  
uat. Et qua ratione? quia semper pauper elemosy-  
nam excipiendo dicere solitus est: Deus tibi vitam  
bonam tribuat & longam. Bona autem vita est vita  
sancta & immaculata; nam & ipsa elemosyna per se  
pro nobis Deum sine voce orat & sermone: longe ta-  
men intelligibilius ac sapientius quam nos possemus  
orare: nec enim aliud pro nobis petit, quam quod sit  
nobis vtile, ac conueniens. *Conclude elemosynam in  
corde pauperis, & hac pro te exorabit ab omni malo.*

Eccl. 29.

*Dij tibi. si qua pios respectant numina, si quid vsquans  
iustitia est. & mens sibi conscia recti, Præmia digna ferant!*

Ad bonam etiam vitam multum adiumenti adfe-  
runt pauperum, à nobis adiutorum, vota & desideria,  
quæ pro nobis Deo offerunt, & ad Deum effundunt;  
plus siquidem possunt quam voces & clamores dum  
vel derelinquantur, vel opprimuntur. Adhæc eò quod:  
Sicut Pantacræta, antequam ad lucem veniant, oleo  
sua corpora inungunt, ne facile arripi queant & cõ-  
prehendi: sic oleum hoc spirituale efficit, ne dæmones  
in animas nostras impetum faciant, easq; corripiant.  
Hocne fortassis scriptura insinuat quando ait: *date  
iustitiam. pro date elemosynam,* nam iustitia fortificat  
vehementer & corroborat hominẽ munitioibus &  
propugnaculis contra peccata, contra eorum machi-  
nationes & occasiones? *Eccl. 3. Ignem ardentem extin-  
guat aqua, & elemosyna resistit peccatis,* ait Ecclesiasticus.

Rursus elemosyna peccata iam perpetrata redimit,  
quoad culpam & penam meritorie scilicet, & iure cõ-  
uenientiæ: Hoc est efficit erga Deum, vt nobis suam  
communicet gratiam, & media quibus peccatorum  
remissionem consequamur, & satisfactionẽ integram  
aut partialẽ pœnarum culpis debitarũ. Hac veritate  
plenæ sunt scriptura. Nanquid Dominus Deus per  
Prophetam suum Isaiam dicit: *Ita, Subuenite oppresso, Isa. 1.  
iudicate pupulo. defendite viduam. Et venite & arguite me  
dicit Dominus. Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi*



nix dealbabitur: & si fuerint rubra quasi vermiculæ, velut lana alba erunt. Propheta Daniei hoc consilio Nabuchodonosor homini sordibus peccatorum contaminatissimo dedit: *Peccata tua elemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum.* Tob. 4. *Elemosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras.* Tob. 12. *Elemosyna à morte liberat, & ipsa est, qua purgat peccata, & facit inuenire misericordiam & vitam aeternam.* Magister noster cælestis dicit: *Date elemosynâ, & ecce omnia sunt mundavit.* Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus, ait David.

Michael  
Glycas  
par. 4.  
annal.

Michael Glycas celebris hystorographus in suis annalibus de Zenone Imperatore refert. Quod cum is deflorasset virginem, mater puella, in stâ: et beatissimæ virgini supplicabat ut tantum scelus impunitum relinqueret, tandem vox supernè audita est, quæ hunc in modum respondit. *Cupimus nos quidem iniuriam tuam factam ulcisci mulier, verum Zenonis dextera nos id facere nequaquam sinit.*

Idem auctor paulò ante narrat quod tempore sancti Gregorij, & Imperatoris Leonis sanctarum imaginum hostis acerrimus, cum quidam grandis ætate homo, omni copiarum genere abundans, ac in pauperes admodum liberalis, sed solutus in luxuriâ, diem clausisset extremum, dubitabatur à quibusdam num in numerum beatorum adsertus esset necne; quidam dicebant liberalitatem erga pauperes cum vita sancta coniunctâ esse debere: alij quod hæc liberalitas spongia esset, aqua, qua peccatorum sordes abluerentur. Romanus Pontifex & Sancti Episcopi Deum rogarunt ut hac de re possent instrui. Quidam heremica reuelatione diuina didicit quis esset huius effæminati hominis status. Nam ex vna parte vidit paradysum: ex altera parte ignem terribilem & flammeum, & animam defuncti in medio vtriusque stantem, & lachrymis indulgentè vberimis. Postea Angelum vidit qui animam hæc lachrymis suffusam accedebat, dicebatque: *Cur tantopere ingemiscis? Beneficentia in pauperes tua te flammam hinc*



*Discite liberari.* Ecce quantum adferat emolumentum in pauperes effusa elemosyna. Porro quid utilitatis corpori adferat elemosyna non incuriosè discit endū. Cui, quæso, in dubiū venire potest, eos, qui vt Christi Iesu membra subleuent, ac suis miserijs incommodisque eximant, sumptibus non percuti apud Deū mereri, vt in sana conferuentur & firma valetudine, conualecant, si morbo urgeantur, & ab omni quo cōfidentur malo, emergant? Quod si Loth suiq; tempestiue fuerunt ac supernè præmoniti Sodoma excederent, & quinq; illarum urbium in luxuriam omniaq; peccata solutarum incendium deuitarent, quis hoc a Deo donatos fuisse beneficio ob hospitalitatem, quā tribus Angelis exhibuerāt, quos non nisi peregrinos arbitrabantur, & quos è Sodomitarū rabie eriperāt, addubitarit? Hoc Regius Propheta David videtur testari euidentissimè. *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus. Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in manum inimicorum eius. Dominus opem ferat illi, super lectum doloris eius: Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius.* Psal. 40.

Quā mellita hæc verba? quam excellentia mitium & misericordium priuilegia? Nonnè digna sunt, quæ in portis Xenodochiorum litteris aureis inscribatur, & bullæ aureæ impressæ, in diuitū archiuis, vt nimirū quotidie ab ijs legantur, ponantur?

His equidem verbis promittit Propheta Dominū Deū se cum infirmo, qui misericors fuerit & beneficus, non secus se habiturum, quam obstetrix soleat cum fæminis in puerperio existentibus, aut sorores nostræ leucophæ, ordinis S. Francisci, quæ infirmis adesse solitæ sunt, nimirū componet Deus ipsius lectū, plumas & culcitrā voluet reuoluetque, cervical disponet, lodicem ac cooperturā omnem extendet, vt assolent filia: istę charitatis, paucis in hoc incubet, vt pristinae sanitati restitatur, ac quiescat mollissimè. *Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius. Præclare quidam: Habet in aduersis præsidia, qui in secundis*



*commodat.* Qui alteri benefacit, eidem beneficiet, qualis moneta, tale cambium: mel pro melle & è contrario fel pro felle, & rudi afinæ, rudis afinarius.

Sit nobis exemplo senior ille Tobias, qui quod toto vitæ suæ decursu misericordiæ operibus inuigilasset, mortuos sepeliisset, pauperibus bona sua distribuisset, ac filio idem faceret, præcepisset, visum in suam iam prouecta ætate Angeli ministerio recepit.

Immo maleficia, veneficia, & id generis mala, his mitibus & misericordibus hominibus parum nocenti adferre possunt, cum eorum domus ac corpora pauperibus vt propugnaculis quibusdã munitissimis, aut militibus seu amuletis circumuallentur, & præferuentur. Immo farentur ipsi venefici & veneficæ, quod qui pius est, benignus & misericors, non possit suis veneficijs & sortilegijs lædi, etiam si omni sit scelere coopertus. Bodinus ait, quod si maleficus eleemosynam petat, ab eo qui eã dare potest, si indonatus abeat, is qui dare recusauit, magnũ subit periculũ ne veneno inficiatur, præsertim si ignoret eum quem reiecit esse maleficum. Amuletum equidem bonũ, & facilẽ, ac hiscẽ temporibus perquam necessariũ, in quibus malefici & maleficæ in ore omnium sunt, tantusque est eorum numerus, vt ijs carnifices discescant, iustitia in facultatibus ruinam accipiat: vt profusis sumptibus, quos facit conuiuere compellatur, ac supplicijs erogandis quiescere. Date igitur eleemosynam, & sic armis communiemini, non secus ac Achilles, inuulnerabilibus.

Quod ad bonorum temporalium augmentum atinet, notius hoc est, quam vt dici hic debeat, nihilominus, ne quid intactum relinquamus, id ipsum comprobabimus. Quid rogo signat vulgare illud proloquium, quo dicitur eleemosynam apud Deum vsuram exercere in hoc mundo sublunari, & in altero cælesti, nimirum, nisi quod eam dantibus diuitias inuehat, vt vsurarijs datæ ad vsuram pecuniæ?

Virg. 1.  
Æneid.

Officio ne te certa esse priorem Paniteat.

Prouerb. 19. Exneratur Deo, qui miseretur pauperis.

Hinc



Hinc S. Cyprianus diuitibus solebat dicere: *Patri Cypr. de monia tua Deo foenera, da pauperi terram, ut accipias reg- habitum, da micam ut accipias totum, ait Chryfologus. Pa- Virginū.* rum pro infinito, ouum pro boue, vas aquæ frigida pro neftare, fruftellum panis pro ambrosia & cœli manna. Hoc etiam probè intelligebat S. Auguftinus, *Aug. de verb. do.* dicens pauperum agrum admodum eſſe fertile, & *ser. 25.* citò reddere fructum colentibus eum. *Fœcundus eſt a- ger pauperum, citò reddit donantibus fructum.*

Eleemolyna ſemen bonum eſt, quod cadens in terram aliquando trigeſimum fructum reddit, aliquando ſexageſimum, nonnunquam centeſimum. Idem Auguſtinus in epiſt. *Si vis eſſe mercator optimus, foenerator egregius, da quod non potes retinere, ut recipias quod non poteris amittere.* Semen in granario ſeruatum aut ſerinio quid prodeſt? *nifi granum frumenti cadens in terrâ mortuum fuerit, ipſum ſolum manet.* Ut terra feracior eſt alia & fertilior, ſic denarius pauperibus donatus, plus reddit commodi, quam aſſeruatus, vel in alios uſus diſtractus & expoſitus.

Iple Domini noſtri & Saluatoris eleemoſynæ, ſemel aut iterum ſuis auditoribus exhibitæ, quæ ſanè præſtantes fuerunt & miraculoſæ, hoc ipſum ſatis cõmonſtrant. Cum etenim auditores ſatietate omnes expleri eſſent, plus cibi reſtabat, quam eſſet appoſitus. Quinque hominum millia ſaturarat quinque panibus, & duobus piſcibus, collecti ſunt & impleti duodecim fragmentorum cophini. Satiauerat quatuor hominum millia, ſine faminis & infantibus, ſeptem panibus & aliquot piſciculis, *Et quod ſuperſuit de fragmentis, tulerunt ſeptem ſportas plenas.*

Legitur de S. Bonifacio, quod adhuc puer totum matris ſuæ frumentum pauperibus diſtribuerit, mater uero horreum ingreſſa, & cernens frumentum de eſſe, filiũ aſperius re darguit, ſeq; ipſam pugno dolore ta cta, cæcidit. Bonifacius Deum exorauit, & in inſtanti horreum frumento impletum eſt. Et hoc occaſio fuit, cur mater deinceps illum commonuerit eleemoſynis dandis inſiſteret.



Idem postea ad Episcopatus dignitatem assumptus, cetero Constantini nepotis sui presbyteri decem scutos aureos, quos ex venditione sui equi habuerat clam eripuit & pauperibus elargitus est. Cum autem eius nepos intelligeret suam cistam depraedatam esse & compilatam, ira in Episcopum exarsit Bonifacius templum ingressus à Domino Deo precibus quam potuit intensissimis petijt, dignaretur aliquid, quo furori nepotis obitum iri posset, impartiri, subito in sinu suo duodecim scutos aureos reperit tanquam recenter cufos. Hos nepoti reddidit dicens: Scias te non futurum Episcopum, me ex hac mortali vita abrepto (hos siquidem nummos aureos cogerat presbyter ille, ut mortuo Bonifacio, illis pro episcopatu obtinendo negociaretur.)

*Rodolphus  
agricola  
in eius vi-  
ta.*

Hec quidem exempla sufficerent, sed non possum silentij nube liberalitatem S. Ioseph obtegere, & quasi prodigiosam quam a Deo accepit remunerationem. De ipso scriptum legimus, quod cum in solitudine secessisset, ac locum in cuiusdam fluminis ripa elegeret, vinco contentus discipulo, quartam panis vincti partem, quæ habebat pauperi petenti donavit Rutilus reuertenti eidem sed in habitu emerito, ne agnosceretur, semel, bis & sæpius, toties S. Ioseph panem suum distribuit, ut nihil planè panis sibi ac socio suo, sed firma dumtaxat in Deum spes, superesset. Discipuli sui animum consolatione erigebat, ne propter cibum animo concideret, seruos se esse & famulos illius quæ animalia etiam ipsa satietate expleat. Ecce duas naues sine gubernatoribus ad suum litrus appellere conspiciunt eiusmodi victualibus, quibus vtebantur onustas. Unde Deo ter Opt. Max. quod pro vincto pane tantum refunderet gratias, ut potuerunt, egerunt maximas.

Memoria reperite, oleum viduæ Saraptenæ & farinam tempore famis multiplicatam, quod Prophetam Dei pro posse cibo refecisset. Quid non nê & hoc ipse fabula poetica insinuant? cum Philemō aiūt, & Baucis senio iā confecti, & misericordia moti, hospite



tio exceperunt duos Deos patrem & filium, Iouem & Mercurium, qui incogniti erant & in forma humana vagabantur, eorum tuguriolum in ipso Deorum discellu uersum fuit in templum ditissimum & augustissimum, & illius templi denunciati sunt custodes & presbyteri perpetui, cum etiam eorum vinum Dij in mensa prius multiplicassent:

*Interea quoties haustum cratera replevi  
Sponte sua, per seque, uident succedere uina,  
Attoniti nouitate pauent*

*Ouid lib.  
8. metamorph.*

Dixisses nuptias illas esse, quae in Cana Galileae fuerunt celebratae. Illud in confessio est, compilationes & praedationes minus esse frequentes, ubi pauperibus succurritur: quod & de leditionibus dici potest, haec siquidem mala solent affluere ingenti anno nae caritate fauente. Recenset Montanus quod cum duo syluestres homines ad Regem Carolum nonum essent adducti, uidereturque inter nos homines obesos, praepingues, bonisque omnibus circumfluentes, alios uero in ipsorum portis mendicantes, macie confectos, & inanissimos, non poterant non satis mirari horum pauperum patientiam, & qui fieret quod non in ipsos diuites iruerent, ac eorum domus igne absumerent.

Extrema paupertas mater est omnium malorum: *sceleri procliuus egestas*: Mater omnis artis ac astutiae tam bonis in rebus, quam malis. *Ingeni largitor uenter*, ait Persius. Sic in necessitate omnia esse communia dicuntur, quodque tunc alienum capiens suum iurae naturae accipiat, conuenit inter omnes. Gothi quodam tam acerbo in eos ferebantur odio, qui immisericordes erant, ut igne & flamma eorum domus absumendas indicarent, qui hospitalitate, quae est quoddam eleemosynae genus non exercebant. Eleemosynarius nomen est excellens, & cuius fama pauperum uocibus longè lateque uagatur per orbem: *In memoria aeterna erit iustus ab auditione mala non timebit.* Hor. l. 1. carm.

*Viuet extento proculius auro.  
Notus in fratres animi paterni.  
Nullum aget penna meruente solui.  
fama superstes.*



Iuuerat scilicet Procul eius iste fratres suos Scipionē  
& Mucrenam, impedijs bellorum ciuiliū attritos,  
& spoliatos, partito patrimonio.

I L

QVOD ELEMOSYNA PROSIT IN  
*morte, & post mortem.*

Illud etiam dixerim, misericordiam mirum in mo-  
dum nobis in extremo mortis periculo cōstitutis ac  
corā iudice astantibus prodesse. Testatur hoc B Hieronym.  
in epistola ad Neporianū euidentissimē: *non  
memini, ait, me legisse, mala morte mortuum, qui libenter  
opera charitatis exercuit. Rationem huius ibidem adsi-  
gnat: habet enim multos intercessores, & impossibile est  
multorum preces non exaudiri.*

Et quid aliud Regius Psaltes, & postea Rex ipse dico-  
re voluit, quando eum beatum pronunciauit, *qui in-  
telligit super egenum & pauperem*, & deinde addidit: *In  
die mala liberabit eum Dominus?* Ecquae dies illa mala,  
nisi dies separationis animæ à corpore? *Et cū addidit:  
uniuersum stratum eius uersasti in infirmitate eius*, nōne  
exprimere voluit, Deum corpori solatiū aduulisse, &  
animas cōscientiæ requie tranquillasse in ipso mor-  
tis ac dæmonis conflictu acerrimo?

*Val Max.  
lib. 1. c. 8.*

Valerius Maximus cōmemorat quod cum Simo-  
nides corpus demortui cuiusdam hominis in litore  
maris existens, iniecta humo contexisset, p̄monitus  
est ab illo mortuo ne sequenti die nauigeret, & sic a-  
lijs in eius præsētia subuersis ereptus est à naufragio.  
Idem alias in Cranone ciuitate Thessaliæ à morte re-  
pentina, inter omnes alios qui cum eo erant, exēptus  
est. Cum siquidem cubiculum in quo erant ruinam  
minitaretur, egressus est, ut duos homines. incogi-  
tos, è quibus inquirebatur, alloqueretur, qui tamen  
prius quam eos conueniret Simonides euanuerē.  
Ipso autem absente corruit ædificium, ac Scopā hos-  
pitem suum una cum alijs conuiuis oppressit. Porro  
Simonides non alium huius beneficij autorem fuisse  
sibi imaginatus est, quā eundem, cuius corpus terra  
reddiderat, & quod propter illud beneficium vitara  
etiam



etiam suam conseruasset.

Etiam de quodam narratur, quod quoties cœmeterium pertrāsiret, solitus fuerit orare pro defunctis, ac suum *de profundis* recitare. Cum vero quadam nocte percemeterium iter faceret, suum que *De profundis*, ut eius mos ferebat, esset inchoatus, ac adfuerunt inimici, qui eum trucidare vellēt, ecce plures instanti mortui, tanquam homines armati ei se coniunxerunt, eumque tutati sunt, tanto verò timore eius aduersarij cōsternati sunt, ut & eū intactū relinquerent, ac se fugæ præcipiti darent.

De alio adhuc animabus defunctis addicto & deuoto legitur, quod quadam nocte quatuor fuerit facibus accensis in domum suā deductus, quarum due præcedebant, sequebatur alia dua, ubi domum venisset, ei dictum est: Vade in pace, nos qui te sumus comitati inuisibiles, sumus de mortuorum numero, tibi que id beneficij exhibuimus, propter orationes tuas, quas assiduò pro nobis effundis, quo pede cepisti pergas deinceps, hic pro defunctis diebus orabat singulis, & sæpè ab aduersarijs suis de medio subleuatus fuisset, nisi defuncti eius patroni fuissent & defensores.

Si igitur hæc charitas defunctis exhibita, & que minoribus sit expensis, hominē sæpè à morte liberat, quomodo non patrocinetur etiā homini eleemosyna, cum nō nisi sumptibus fieri queat: Quæso nōnè eleemosyna ei, qui eam largitur, in morte succurret cum pauperibus vitam conseruet? Nonnè in actibus Apostolorum legimus discipulam illam Christianam nomine Thabitam per S. Petrum à morte ad vitam fuisse reuocatam? & quare? *Duxerunt Petrum in cœnaculum, & circumsteterunt illi omnes vidua stentes, & ostendentes ei tunicas & vestes, quas faciebat illis Dorcas.*

Quod etiam eleemosyna post mortem prosit ac in die iudicij, omnem extra cōtrouersiam est. Admissio-nalis paradisi est eleemosyna ei qui hic exhibet eam. Et ut quidam ait: *Sola defunctorum comes misericordia.* Et David ait: *Lucundus homo, qui miseretur & cōmodat ab audicione mala non timebit.* Et plus satis testatur i-

Art. 9.

Matt. 29.

psic



*Matt. 25.* ipse Christus apud Matthæum, quando dicit quod potissimum in iudicio opera misericordie discutentur exactissimè: *Nudus eram & operuistis me. Infirmus & visitastis me. In carcere eram & venistis ad me. Esuriui & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi bibere. Hospes eram & collegistis me.* Opera illorum sequuntur illos, nimirum tanquam famili Dominum suum: Vel certe præcedunt tanquam faciales, præcursores aut legati, & ante aduertum Domini sui, cum supremo illo iudice de pace pertractant.

Thesauri sunt Hispanici & possessiones à longo tempore paratæ, atque hinc in cælum transportatæ, ut ibi vitæ viuam, sempiternam. Tâquam facultates sunt & pecuniæ cistis ante Philippum Macedonæ Regem deportatæ, quibus sine magna sanguinis effusione expugnatur cæleste propugnaculum. Ut Spartana ciuitas non nisi auro; sic cælum nõ nisi elemosynâ acquiritur. Huius regni possessores, nimirum potentes, hæc ratione corrupantur, ut nos in illis introducant. His canibus Dux Sabaudia Deo charus venatur, rapitq; hanc prædam. Hoc præsignificare voluit Salomon, quando *in ingressu oraculi fecit duo ostioli de lignis oliuarû* Ecquid enim aliud parabolicè docebat, nisi quod, qui templum illud æternû ingredi desiderat opera misericordie exerceat necesse sit. Etiam tartaræ Virgines non habentes oleum exclusæ fuerunt. *Qui sequitur misericordiam, aut Salomon, & iustitiam, inueniet vitam & gloriam.*

Troiani etiam in huius vitæ & gloriæ spè injectabantur vnde Carthaginensibus dicebant:

*At sperate Deos memores fandi atque nefandi.*

Antiqui quoque Gallianæ equam fidei luce restaurarentur, eiusmodi opera defunctis prodesse satis intellegebant: Gillos, ait Valerius Magnus, *memoriâ proditum pecunias mutans qua his apud inferos redderentur, dare solitos.* Itaque audiamus & omni animi coniectio e consilio Christi obtinerepemus dicentis. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis; ut cum defeceritis recipiant vos in æterna tabernacula.* Et ut alibi consulti,

*ibid.*

*Munif  
lib 1 Cos  
mograph.  
3. Reg. 6.*

*Val Meg.  
lib. 2. c. 6.*



*thesaurizemus nobis in celo.* Cistas nostras auro turgidas fidelibus committamus milionibus (nam facultates quas requiris, in caelestes thesauros manus pauperum deportauerunt, dicebat B. Laurentius) Lacis celum aureis superemus; manus Iudicis aureo vnguento illiniamus; Et tam affluenter demus, vt Synanche & angina Demosthenica prepeditus, nihil habeat quod contra nos eloquatur, crucibus nostris & vaccis allectus, a sententia condemnationis in nos ferenda auocetur.

I I I.

*INVECTIVA IN CHRISTIANOS CRU-  
deles & immisericordes, & unde tales sint.*

Quæ cum ita se habeant, grauibus & asperis verbis exagrandi merito sunt Christiani auari, tenaces, raptiores & immisericordes, qui aliorum miseris compati nesciunt, nec illorum egestati numulo aliquo succurrere didicerunt: nam in veritate magistro suo Iesu Christo dedecori sunt, quasi hoc nunquam eis præcepisset. Cum tamen nihil sit, quod consilio, promissis, minis, exemplis, sapius nobis inculcet & commendet, quam hanc erga proximum misericordiam. Parum etiam Christianismi honori consulunt, dum illud facere renuunt, quod ipsi infideles & barbaræ nationes præstant studiosissimè.

Dicitur quod Celta, natio Gallica, nunquam pauperibus portam intercludebant, & permittebant usque ad ipsam conuiuarum mensam accedere. vt ibi ab vnoquoque elemosynam exposcerent, qua obiecta ad portam qua erant ingressi reuertebantur. Nec Aegyptijs fuere portæ, quibus pauperes ab ingressu & a petendis elemosynis arcerentur. Habent & Turcæ sua hospitalia & Xenodochia, in quibus regiè tractatur pauperes, siue Christiani illi sint, siue Iudæi, & in quibus triduo permanere conceditur.

Athenienses dū aculeatis verbis aliquē vellēt perfringere, dicebēt illi, & hoc loco insignis cōrumelie, quod nun-



Dion Cas-  
sius de  
Nerua.

nunquā pedē intulisset in tēplum misericordia, in q̄ nemo ingrediebatur nisi benign⁹ esset & misericors, & hoc adhuc Senatus nutu & permisso fiebat, quide- cernebat num quis dignus esset an indignus. Nerua Imperator Romanus aliquando liberaliter suis pau- peribus ciuibus aliquot milliones, quibus s̄c̄a neces- sitati succurreret, elargitus est Senatores cōstituit qui res, prædia, possessiones coemerent, & inter pau- peres dispartirent, Omne suum mobile ex charitate diuendit.

Cimon Atheniensis diebus singulis cōuiuium pa- rabat, ad quod pauperes turmatim confluebant, fa- mulis præcipiebat, si quem scirent pauperem, cum pecunia secretò iuarent. Sepes suorum prædiorum confregit ut vnusquisq; eorum esset particeps Immo vix inter Iudæos ipso mendicus inuenitur. Vix inter eos, qui se reformatæ esse religionis vendicant, præ- fertim in sui principio & feruore.

Facessat facessat seculum nostrum ferreum & æne- um, in quo charitas penitus sine hærede mortua & extincta, & pietas sine testam̄to è viuis in perpetuū excessisse videtur. Nunc verissimum est illud Prophe- tæ: *Non est veritas, non est misericordia, non est in scientia in terra.* Vix homines sumus, ita omnis humanitas & mutua beneuolentia à nobis exulauit, ut in quasi in- lupos, & canes videamur transformati. Potius cibus & potibus obruimur ac ingurgitamur, quam ut iis pauperes refocillemus.

Et tamen dicimus nonnunquam q̄ mundus se ad meliorem, ut aiunt, frugem recipiat. Sed in quo? Quia fortassis nunc sæpius ecclesiæ & sacramenta frequen- tantur, ac suscipiuntur q̄ annis superioribus. Deo laus. Extant & modò plures libelli deuoti quam præde- cessorum nostrorum temporibus. Plura iam recita- tur rosaria, quam etate superiori, benè optimè. Con- cionibus pluribus intenti sumus quam maiores no- stri, ita est.

Sed quod in charitate, in misericordia, in eleemo- syna, in hospitalitate, in pecunijs gratis, & sine vsura  
mutu.



mutuandis progressus faciamus; non video, nego, immò in his maiorū laudes videmus obterere, nec aliter fieri posse videtur nam omnia in conuiuiorum ac vestimentorum luxum effunduntur. Omnia lapidibus pretiosis, argento & auro ornantur & circumuestiuntur: *gemmis auròq; reguntur omnia: Pars minima est ipsa puella sui*, nec quæ habemus sufficiunt status & conditionis nostræ conseruationi. Huc accedit quod quisq; Laicus æquè ac Clericus suos semper pro virili adaugere conetur reditus & proventus.

Vbi nunc Sanctæ Elizabethæ, quæ se bonis exuat & ad miserandam fortunam redigant vt pauperibus solatio sint? Vbi sancti Martini, qui chlamydes suas in duas fecerunt partes, ac alteram pauperibus tribuant? Vbi Sancti Francisci, qui se vestibus adhuc nouis denudent, quibus nobiles vestiant pauperes & honestos? Vbi sancti Ioaquimi & Sanctæ Annæ, qui tertiam bonorum suorum partem erogent pauperibus: Vbi sancti Nicolai qui tria marsupia plena auro & argento per fenestram pauperis viri tertio iniiciant, vt tres eius viri filie iam prostituta tribus honestis viris dentur in matrimonium.

Quotusquisque est, qui, vt Epiphanius Episcopus Salaminæ mendicis sui Episcopatus proventus distribuat? Vbi illi sunt de quibus Tertullianus: plus elemosynæ damus, & plus expendimus pauperibus dando in plateis, quam vos in vestris consumatis ædibus? Vbi nunc noua eriguntur & fundantur hospitalia? Omnia nostra hospitalia, ac Xenodochia rudeta sunt, & antiquæ maiorum nostrorum ruinæ, testes suæ pietatis, sed nostræ impietatis nunciæ. Arbitramur nos actum quendam heroicum fecisse, si hospitalia ab ijs erecta facta tecta conseruemus. Et quod peius est, non desunt animæ tam crudeles ac inhumanæ, quæ pauperum bona dissipare audeant ac deuorare.

Vt paucis expediam, deuotio nostra consistere videtur in quibus nescio signis exterioribus & actibus speciem deuotionis habentibus, in recitandis multis



rosarijs, multis orationibus dominicis, quod quidem non improbo, sed hoc non potissimum à nobis exigit Dominus, quid igitur? *misericiam volo, & non sacrificium.*

Faciendum illud est, hoc non omittendum, vni tantum longè acceptabilius est, & magis necessarium, quàm sit alteri. Tot orationes pauperibus beneficiatis, Religiosis, nobis, quibus nihil est quod pauperibus erogemus relinquite. Laxate marsupia vestra, numeros loco manualis aut rosarij, in pauperum subsidium extrahite, eisque tribuite. Vos quibus affatim suppugnant opes, minus orate, plus date, non dico nihil orate, omnes quippè debemus orare; sed orate rarius misericordiae opera exercete frequentius. Ne tantis sitis precatores, quanti esse debetis eleemosynae largitores.

Sinite Magdalenas & caelesti contemplationi addictos deditosque ad pedes Iesu Christi. Ipsius divina doctrina pascantur, cum eo prolixis & frequentibus orationibus agant & loquantur. Vos autem vitae actiuae homines, Marthae instar, ministerio & seruitio Iesu Christi incumbite; eius membra pascite, vestite, colligite. Matronae, virgines Marias, & Moniales permittite in suis cellulis & oratorijs saepe & diu Dominum Deum orare. Vos interea vestras facultates expèdite, vt Tabitha illa, in vestibus procurandis pro viduis, orphanis & pauperibus. Emitte unguenta pretiosa, ungitur Iesum Christum in hospitalibus, in monumento, nimirum Iesu Christi pauperes, cum tribus illis sceminis in die festo Paschae. Ungitur eius pedes, hoc est pauperes, qui in terris hic versantur. Iterum repeto, minus orate plus date. Nolo vt tanti sitis deprecatores, si ob id efficiamini datores remissiores.

Pro vobis orabunt eleemosynae vestrae, ait spiritus diuinus: *Conclude eleemosynam in corde pauperis. & haec pro te exorabit ab omni malo. Super scutum potentis, & super lanceam, aduersus inimicum tuum pugnabit.* Multum orare, & parum eleemosynae dare, est Deum duplici molestia afficere: vna nimium petendo, alia



altera quod petit ei denegando, tanto quippè petit affectu & præcipit: *Quo mihi multitudinem victimarum (& precum) uestrarum? plenus sum, laboraui sistinens.*

Scitis (ò animè dilectissimè) vnde hæc in nobis tenacitas proueniat ac inclementia, hæc tanta manuum rigiditas, vt eas in pauperes extendere non valeamus? paucis iam dixi, sed ne minus notaueritis, planius dicam & apertius. Ratio huius est quod nimis studiosè & sollicitè corpori, quæ grata sunt, indulgeamus, & vt ei nihil desit, diligentius prouideamus: immò adlaboramus pro virili parte, vt plus excessus habeat & superfluitatis quam, exigat necessitas. Ex hac etenim omnium bonorum exundantia euenit, vt nesciat quis quid fames sit aut sitis, quid nuditas, & defectus.

Et ex consequenti hoc obringit, vt talis esurientibus non compatiatur, afflictis, nudis, defectuosis, peregrinis, & id genus hominibus miseris non condoleat. Ferè siquidem accidit, vt qui inhospitali fuere, infirmorum miseratione, vt dici solet, commoueantur. Testis versus iste celebris, qui omnium in ore versatur, ex quo Dido quodam

dam die afflictos & supplices Troianos detorsit: *Virg. 1. Æneid.*

*Non ignara malis, miseris succurrere disco.*

*Homo indigens, misericors est,* ait Salomon: *Qui orbem peragrarunt vt Ulysses, peregrinos miserarunt. Qui in mari fluctibus exagitati fuere & tempestatibus, compariuntur nauem conscendentibus. Prou. 9.*

Præterea ex hac rerum affluentia ac omnium excessuum superfluitatumque immoderato studio, (sive in conuiuijs & symposijs frequentioribus & sumptuosioribus; sive in ædificijs amplis, magnificis, superbis, & id genus similibus,) sit, ferè necessariò, vt quis in auaritiã & rerum cupiditatem proruat. Et quamuis hæc rerum abundantia misericordiam cordis non excludat, tamen superfluitatum curiosa nimis perquisitio pietatem præpedit, ne re-



ipsa quis pauperibus opem ferat, ijs cibum tribuat, eos vestiat, redimat, &c. hæc quidem superfluitates omnia bona deuorant & abligunt.

Excessus nostri voragines sunt pannatorum, argentearum, fabri ferrariorum, laniariorum, *(barrarumque macelli, dicit quidam)* ac omnium bonorum nostrorum quamuis abundantissimorum. Vnde fit, vt tam auari simus, tam tenaces & restricti in pauperum necessitatibus subleuandis. Et è contra in excessibus coaceruandis prodigi, quæ prodigalitas, parit in nobis erga pauperes inclementiam, parit & excessus, vt quidam ait, elatio animi, portentosa auaritia, in vestibus prodigalitas.

Vt mare ne pedem quidem terre, extra suos limites excurrere acquirit, quin tantum semel alibi perdat: Sic homines hi non possunt in suis superfluitatibus esse prodigi, nisi in suis elemosynis distribuendis sordidi sint & auari: Quod dicit ille epulo nihil sit Lazaro elargitus, fortassis non tam ex immisericordia hoc factum est, quam ex penuria: metuebat quippè ne si effusas faceret elemosynas, vestimentis suis confarcinandis, & conuiujs sumptuosis celebrandis, sumptus deessent. *Induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide.*

Demamus igitur superflua & præscindamus, & statim affatim suppeditabunt quibus pietatis & cordis & operis fiat manifestatio. *Magnum vestigial per simonia.* Quod si voluntariè aliquid de luxu nostro noluerimus detrahere, consultissimum, mea quidem sententia fuerit, vt antiquorum Romanorum leges sumptuariæ & vestitiaræ, ac etiam leges Lycurgi reuiuiscant, iisque ad modum seruandum compellantur homines. Etiam vt lex illa, quæ olim inuolubiliter Romæ obseruabatur iterum præualeat, qua præcipiebatur ne quis publicè conuiuium prius celebraret, quam omnibus suæ viciniae pauperibus prouidisset.

Adde



Adde quod luxus noster miseriam & cordolium pauperum adaugeat, quippe alios vident opibus ad luxuriam plenissimos, se autem omnibus diuitijs nudatos, omnium rerum egenos. *Aut ecclesiam Dei contemnitis, & confunditis eos, qui non habent?* Hoc est pauperibus insultare, hoc est eos irritare, & exasperare, eorum cupiditatem accendere, dolorem augere. *Quod non vidit oculus, cor non dolet.*

2. Cor. 11.

D. Ber.

Præterea hæc in pauperes asperitas & immisericordia etiam ex eo videtur emergere, quod curiosius peruestigemus qui eleemosynis digni sint, qui indigni: nam obtingit sæpiuscule, vt in iudicando, ac dignos ab indignis secernendo aberremus, atque hac ratione frequentissimè digni repelluntur, indignis bolus datur: Vt igitur instar Christiani, ciuilibus ac humani hominis loquar, in eam pro labor opinione, vt existimem indifferenter & sine delectu omnibus egenis auxiliatrices esse manus porrigendas: nec enim hominum meritum, sed imago Dei in ipsis consideranda est & spectanda, ratione cuius ijs charitativus honor debetur & reuerentia, quippe nobis similes sunt & connaturales:

*Homo sum, humani à me nihil alienum puto.* dicebat quidam profanus. Vnde quicquid in eodem naturam humanam tangit, me tanquam huius corporis membrum & partem etiam tangat oportet. Præclare D. Hieronymus: *Natura enim respicienda, non persona: qui enim dat indigenti peccatori, non quia peccator est, sed quia homo est, non peccatorem, sed in ius nutrit.* Nec hoc ignorabat Aristoteles, quando succurrebat, & eleemosynas etiam sceleratis hominibus deferebat. Cum verò die quodam redargueretur, quod nefario cuidam homini eleemosynam impartitus esset, respondit: *Non homini dedi, sed humana sorti.* non homini, sed toti massæ humanæ, cuius ille pars est: non homini sed humanitati, aut humanæ speciei.

Hier su- per Eccl. 12

Diog. Laert. l. 3. de vitis. Philos. s. 1.

Hic obseruandum est, quod, quoties pauperi charitatis beneficium impendimus, toties Christo in suo



*Matt. 25.* membra impendamus, sic ipsemet interpretatur: *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, michi fecistis.* Sic totum reipublicæ Romanæ corpus se violari ducebat, si vel minimus illius civis violaretur. Hoc reipsa etiam Christus ostendit, qui nocte sequenti diem illum, quo S. Martinus partem suæ chlamydis, pauperi Ambiano dederat, *dimidiata illa veste indutus apparuit hanc mittens vocem: Martinus Casochemenus hac me veste contexit.*

Atque hinc evertitur infusa illa, & impia Manichæorum hæresis, qui asserebant non nisi cum magno delectu & discretionem eleemosynam esse dandam, sed nec licere dicebant, ut Christiano etiam illam humiliter petenti, tribueretur, eo quod fulcrum esset & favor mali Dei. Sed stupidissimus hic error, responso indignus.

*Aug. trac. contra Adam. 6.17.* Non tamen hic protus moderatum improbum est amem eorum, quibus facienda est eleemosyna, præsertim quando dantium facultates tam copiosæ non sunt, ut ijs satisfaciant omnibus egenis, tunc si quidem delectus haberi potest, ne relictis dignis, præferantur indigni, benedictionemque, ut Iacob, fraudulenter anticipent. Sanè per sæpè contingit, ut dum hominum pigrorum & ignavorum grex, alias ipsis pantacriastis robustiorum, ac ad quævis facienda, & portanda aptissimorum toleratur: veri pauperes & mendici negligantur, repullamque patiatur: vel quia illi hos præveniunt, vel quia eleemosyna omnibus non potest donari.

Hoc do consilij magistratibus: nimirum in his suam interpoant auctoritatem & antiquas leges iam abolitas reuocent, ac stabiliant tam Iustiniani Imperatoris, (qui sanciebat, ut hi validi mendici opificibus traderentur, quorum officium, est villitati seruire publicæ: nempe pistoriibus, hortulanis & alijs eiusmodi, mechanicis, operarijs, famularentur, ac enutrientur, ut hac ratione desidiam fugerent, & vitæ



& vitæ actiuæ assueferent. ) quàm Caroli Magni, quæ incipiebat: *Mendici per regiones vagari, &c.* Vel certe consilium & discretionem Attici antiqui Episcopi, & celeberrimi Eleemosynarum imitentur, qui dum trecentos nummos aureos Calliopo Nicenæ ecclesiæ Presbytero transmitteret, etiam litteras adiunxit, in quibus hæc inter alia erant inserta: *Velis in eos conferre, non qui ventris causa quasi mercaturam per totum vitæ tempus, mendicando exercent, sed qui mendicare erubescunt.* Et in hoc ministerio, dicebat idem, ne sectam, vel religionem cuiuspiam scrupulosus perquiras; nec sedula inquisitione indages num in materia fidei in nostram conspiret sententiam, solum in eam curam incumbere, ut famelicis cibi tribuantur. Et hoc misericordiæ officium ijs etiam exhibebat bonus Episcopus, qui sui non erant Episcopatus.

So. 1.  
7 hist. eccl.  
c. 25.

Sed nec abs re hic fuerit D. Ambrosij, de hospitalitate sententiam memoria repetere, eamque quibusuis, bonorum operum generibus accommodare.

Ne dum hospitis alicuius delectum curiosiorem adhibemus, ipsa remittatur charitas; verba B. Ambrosij hæc sunt: *Non tamen eadem cautio receptorum mandatur hospitij: ne dum hospes eligitur, hospitalitas ipsa minuat.*

Præterea non vulgariter reipublicæ profuerit si mendici isti, qui se totos inertiae dant & desidiae, cum tamen viribus corporeis præstent, laboribus, ut propugnaculis, ac munitionibus pacis ac induciarum tempore, quale nunc Dei munere est, excitandis destinentur: quippe tales dosuarius ac fossorum officia possunt obire, nec enim magnam hæc industriam requirunt, nec tunc excusationem possunt obtendere, qui se omnium artium incios esse dicunt & expertes.

Oportandum quoque foret, lex illa Ægyptiaca, & aliorum gentium de integro reuocaretur, quæ decer-



decernebat, ut de quinquennio in quinquennium omnium domicilia visitarentur diligentissime, vnicuiusque opes & facultates perlustrarentur, qua arte pararet disquireretur. Nam hac ratione bonorum temporalium cæcæ cupidini obviaretur, ac via viscerumque misericordie pauperibus & egenis panderetur. Interim remedijs his propositis quisque quod

Iesus Christus tanto verborum pondere faciendum commendat ac præcipit, toto contendat adimplere conatu.

*Liber Collegij Soc. Jesu*  
**FINIS.**  
*Pad. verborum.*

